

KOMMUNLEDNINGSKONTOR KLK
Utredning
Micaela Holmén

Slutrapportering av alliansuppdrag och utredningsuppdrag avseende vuxenutbildning och svenska för invandrare

Uppdraget från nämnd

I den politiska inriktningen för Täby kommun under mandatperioden 2019-2022 gavs uppdragen att *vuxenutbildning och svenska för invandrare (sfi) ska inte längre vara två separata spår* samt *vuxenutbildning och svenska för invandrare ska utformas så att de kan kombineras med praktik eller arbete*. Vidare, på gymnasie- och näringslivsnämndens sammanträde den 20 februari 2019, gavs utbildningschef följande utredningsuppdrag: *gymnasie- och näringslivsnämnden ger utbildningschefen i uppdrag att ta fram förutsättningar för hur svenska för invandrare kan kombineras med yrkesutbildning med syfte att göra vägen till egen försörjning så effektiv som möjligt*. Den 16 oktober 2019 fick nämnden en delrapportering av uppdraget.

Följande rapport utgör en slutrapportering där resultat av undersökning avseende lågt söktryck, sammanställning av genomförd omvärldsbevakning och förslag på arbetsgång framöver presenteras.

Sfi-kombo är en svår utbildning

Under 2019 sökte 20 personer folkbokförda i Täby en sfi-komboutbildning (nio kvinnor och elva män), av dessa påbörjade endast fyra personer utbildningen (tre kvinnor och en man). Nu i början av 2020 har ytterligare nio ansökningar kommit in (fem kvinnor och fyra män) och ytterligare två män har påbörjat en komboutbildning, det är även två individer som sökt sfi-komboutbildning i Stockholms stad men det är ännu inte känt om de blivit antagna.

Intervjuer har genomförts med nio personer som tackat nej till en sfi-komboutbildning. Resultatet är inte generaliserbart men ger en inblick i faktorer som påverkat eleverna att tacka nej.

- De som sökt sfi-kombo men tackat nej säger att utbildningen anses vara väldigt svår, framförallt språkmässigt. Att läsa yrkeskurser på gymnasial nivå kräver goda

kunskaper i svenska språket. För att läsa sfi-kombo ska eleverna inte ha läst klart sina sfi-studier vilket gör det svårt att tillgodogöra sig undervisningen och kurslitteraturen från yrkeskurserna.

- En annan anledning som nämns till att sökande tackat nej är att det inte erbjuds sfi-komboutbildningar i Täby utan eleverna behöver åka till Solna (tidigare även Kista men dessa erbjuds inte längre).
- En tredje är att utbildningarna håller högt tempo vilket gör dem svåra att kombinera med familjelivet. Utbildningarna är inte heller särskilt flexibla vad gäller andel klassrumsundervisning utan kräver mycket fysisk närvaro, vilket kan anses nödvändigt med tanke på svårighetsgraden. Skolinspektionen publicerade ett pressmeddelande den 15 februari 2019 där de konstaterar att det generellt är den skolförlagda undervisningen som behöver bli mer flexibel och att distansundervisningen ofta har ett begränsat lärarstöd.

Komvuxutredningen (SOU 2018:71) visar att det finns en stor enighet om behovet av flexibilitet, individanpassning och individualisering men att det finns olika tolkningar av begreppen. Utredningen anser att begreppet flexibilitet borde användas för att elevernas möjlighet att välja studietakt, tid och plats för studierna. Uttrycket individanpassning borde användas för att anpassa innehållet i studierna utifrån mål och förkunskaper. Uttrycket individualisering borde användas för elevernas möjlighet att välja pedagogiskt stöd, läromedel, lärformer och former för kunskapsredovisning. Nedanstående figur illustrerar utredningens uppfattning.

Figur 10.1 Flexibilitet, individanpassning och individualisering

Område	Syfte	Medel
Flexibilitet	Möjlighet att välja av tid och rum för studier	Kontinuerlig antagning Distansstudier Lärcentra
Individanpassning	Möjlighet att utforma utbildningens innehåll för att exakt svara mot individens mål	Validering Delkurser Kombinerade utbildningar
Individualisering	Möjlighet att utforma undervisning och stöd efter behov och förutsättningar	Blandade lärformer Olika former för kunskapsredovisning IKT-stöd

(SOU 2018:71, s.380)

Marknadsföring, utbud och lärarstöd är viktiga aspekter

I föregående stycke presenterades anledningar till varför personer valt att tacka nej till en sfi-komboutbildning. Men hur ser det då ut med de som aldrig söker? För att få svar på frågan har tre studievägledare på Kunskapscentrum nordost intervjuats. Resultatet presenteras nedan:

- Det finns idag ett smalt utbud av sfi-komboutbildningar. Många är riktade mot kvinnodominerade yrken.
- Sfi-komboutbildningarna skulle kunna marknadsföras i än högre utsträckning med mer resurser. I Stockholms stad finns medarbetare som endast arbetar med det.
- Det är viktigt att eleverna känner att det är möjligt att ta sig igenom utbildningen, att nivån blir rimlig. Språklärare och yrkeslärare behöver ha ett nära samarbete.
- Utbildningar som inte startat på grund av för få antagna kan leda till dåligt rykte.

Vad är skillnaden på sfi och svenska som andraspråk?

Sfi ger de studerande grundläggande kunskap i svenskaspråket och riktar sig till personer som inte har svenska som modersmål. Inom sfi finns tre olika studievägar som avgörs utifrån utbildningsbakgrund.

Tre studievägar

Det finns tre olika studievägar att gå, vilken nivå du börjar på beror på hur din utbildningsbakgrund ser ut.

- Studieväg 1 (kurs A-D) är för dig som har en kortare utbildning eller saknar utbildning.
- Studieväg 2 (kurs B-D) är för dig som har en längre utbildning (upp till tolv år) och kan lite engelska.
- Studieväg 3 (kurs C-D) är för dig som har mer än tolv år studier och är van vid att studera självständigt.

Studieväg 1	Studieväg 2	Studieväg 3
Kurs 1A		
Kurs 1B	Kurs 2B	
Kurs1C	Kurs 2C	Kurs 3C
Kurs 1D	Kurs 2D	Kurs 3D

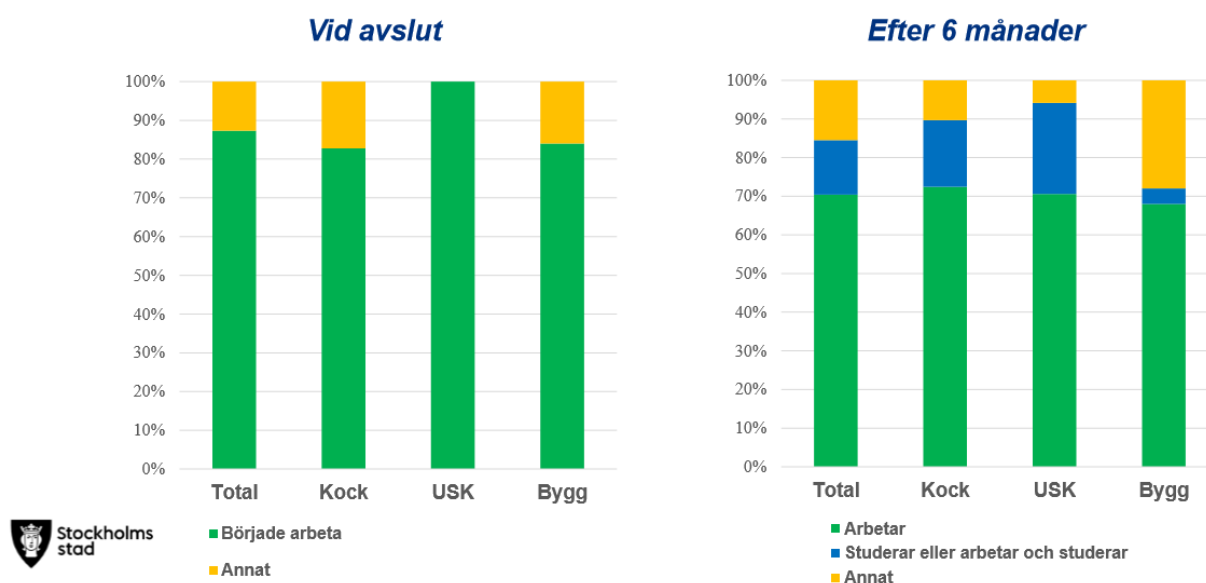
Efter sfi-studierna kan eleverna fortsätta sina språkstudier genom att läsa svenska som andraspråk (SVA) på grundläggande nivå (motsvarande grundskolekunskaper) och sedan gymnasial nivå (motsvarande gymnasiekunskaper).

För att kunna läsa en sfi-komboutbildning innebär det att eleverna behöver vara kvar på sfi-nivå avseende sina språkkunskaper. De har alltså inte ännu hunnit läsa svenska motsvarande grundskolenivå vilket kan göra det svårt att klara det svenska språket i yrkesutbildningarna

som är på gymnasial nivå. I den svenska gymnasieskolan förväntas eleverna vara på en språklig nivå som ligger betydligt högre än sfi.

Rätt genomförd sfi-komboutbildning ger goda resultat

Stockholms stad har genomfört sfi-komboutbildningar med goda resultat. En hög andel har fått arbete efter genomförda studier och intresset har varit stort.

Stockholms analys tyder på att framgångsfaktorer är följande:

- Lärarna arbetar tillsammans i klassrummet.
- Lärarna tror på upplägget och är kunniga inom både språk- och kunskapsutvecklande arbetsätt samt yrket och yrkesspråket.
- Arbetsplatsförlagt lärande (APL) är viktigt! Arbetsplatserna måste vara väl förberedda och språkutvecklande.
- Introduktion är viktigt så de studerande förstår innebörden och omfattningen av utbildningen.
- Förutsättningarna för de studerande bör vara relativt likvärdiga avseende utbildningsbakgrund och språkkunskap.
- Validering är ett viktigt moment för att de studerande inte ska behöva lägga tid på områden de redan kan. Skolinspektionens granskning av sfi (2018) visar att

individ Anpassningen och utmaningarna inte är tillräckliga i de granskade verksamheterna. De menar att konsekvenserna av standardiserade upplägg kan bli att eleverna försenas i sin progression och få svårare att komma ut i samhälls- och arbetsliv.

- Viktigt att hålla motivationen uppe genom kontakten med arbetslivet genom att exempelvis träffa potentiella arbetsgivare regelbundet, APL- matchning och stöd av studievägledare.
- Gruppen bör hållas ihop så att eleverna kan motivera och dra lärdom av varandra.
- Se över möjligheten till mer modersmålsstöd för nya kombinationsutbildningar.
- Utveckling/lärandeforum för kombolärare.

I dagsläget betalar Täby ersättning till anordnare enligt en prislista. Stockholm betalar 1,5 gånger så mycket för både yrkespoängen och sfi-timmarna vilket tyder på att deras utbildningar är mer resurskrävande.

Verksamhetsförlagd sfi (vfl)

Göteborg erbjuder verksamhetsförlagd sfi (vfl) som är en kombination av språkstudier och praktikplats. Skolans sfi-coacher hjälper till att hitta en praktikplats som tar tillvara på elevens kompetens och framtida studie- och yrkesmål. På praktikplatsen tränas eleverna i det svenska språket och praktisk yrkesträning. Enlig Göteborgs stad kortar den här typen av utbildning ned både sfi-utbildningen och vägen till arbete, de har dock inte följt upp om så faktiskt är fallet utan baserar argumentet på lärares uppfattning av elevernas progression.

Dock visar skolinspektionens granskning av sfi (2018) att även om delar av utbildningen behöver stärka kontakten med samhälls- och arbetsliv så får det inte ske på bekostnad av en allsidig och gedigen grundläggande språkförmåga för att förenkla elevernas till fortsatta studier och yrkesliv. Den allsidiga och gedigna språkförmågan är något som särskilt behöver beaktas vid verksamhetsförlagd sfi.

Stegvis utbildning till bristyrken

Göteborgs stad har även arbetat fram en modell som de kallar stegvis utbildning till bristyrken eller det stegvisa jobb- och kunskapslyftet. Modellen bygger på att dialog förs med branschföreträdare inom branscher med brist på arbetskraft för att identifiera lämpliga förstajobb och arbeten möjlig att gå vidare till. Sedan sätts en kort och skraddarsydd utbildning och stegvis kompetensutveckling samman för de specifika arbetsuppgifterna som jobben innebär.

En förutsättning för alla steg är strikt koppling till anställningsbarhet, att arbetsmarknadens parter är överens om arbetsuppgifter och lönenivå samt att det finns möjligheter för deltagaren att gå vidare med kompetensutveckling mot nya arbetsuppgifter.

Under 2018 startade Göteborgs stad stegvis utbildning inom äldreomsorg, industri, storkök och bygg. Språkstöd erbjuds under utbildningen på både sfi- och SVA-nivå. Göteborgs analys visar att kökssteget är det steg som varit mest framgångsrikt både utifrån antalet sökande, jobb och studier. Under 2020 kommer Göteborgs stad göra en översyn av upplägget för de olika stegen för att besluta om vilka som kommer vara aktuella framöver och hur de ska kunna nå målgrupper som de inte når i dagsläget.

Kombinera utbildning till vårdbiträde med språkstöd i form av SVA

Eftersom språket bedöms utgöra ett hinder för sfi-komboutbildningarna så är ett alternativ att se över andra former av integrerad yrkes- och språkutbildning.

På Komvux i Österåker erbjuds utbildning till vårdbiträde med språkstöd i form av SVA på grundläggande nivå. Då har eleverna läst klart sin sfi-utbildning och ska påbörja språkstudier på grundläggande nivå. Yrkeskurserna som erbjuds inom programmet är på långsammare takt.

Kontakt med Österåker kommun har dock visat att intresset för utbildningen varit svalt och att upplevelsen är att eleverna har svårt med vårdkurserna.

Arbetsgång framöver

Utvecklingsarbetet för att möjliggöra högre genomströmning och god kvalitet i sfi - komboutbildningar fortsätter genom insatser avseende avtalsöversyn, avtalsuppföljning och dialog med utbildningsanordnare samt i nära samarbete med arbetslivet.

Referenslista

SOU 2018:71. Komvuxutredningen. *En annan och en andra chans- ett komvux i tiden: slutbetänkande.*

Skolinspektionen (2018). *Undervisning i svenska för invandrare: kvalitetsgranskning.*